

פרשת "אלטלנה", ההנחיות לכיבוש העיר העתיקה,

רצח הרוזן ברנאדוט וגישושי השלום עם מצריים -

במיסמכים הגנוזים מ-48 ששחררו השבוע לפירסום

בין פארוקה לברנאדוט

מדי שנה מפרסם משרד החוץ הבריטי כרכים על גבי כרכים של תעודות, מיסמכים ומכתבים מן העבר, הגנוזים במרתפיו. החוק הבריטי מאפשר פירסום של מיסמכי עבר וחשיפתם 25 שנה אחרי ההתרחשויות.

נציגי אצ"ל רצו שהנשק יימסר ליחידותיהם בירושלים, שם הוסיף האירגון לקיים מיסגרת צבאית נפרדת. נציגי הממשלה דרשו שהנשק יימסר ישירות לצה"ל, ללא תנאי, אם כי בשלב מוקדם של המשאומתן

הסכימו ש-20% ממנו יוקצו לירושלים. בעניין זה לא הצליחו הצדדים להגיע לידי הסכמה.

אלטלנה הגיעה לחוף כפריותקין בליל ה-21/20 ביוני, ושם הורדו מרבית העולים ומיקצת הנשק. בשלב זה הציגה הממשלה אולטימטום לאצ"ל ודרשה למסור את הספינה על נישקה לצה"ל. דרישה זו נדחתה.

אחרי חילופי-אש בין הצדדים הפליגה הספינה אל מול חוף תל-אביב, והגיעה לשם אור ליום ה-22 ביוני, כאן נעשה נסיון לפרוק את שארית הנשק, ופרץ קרב בין אנשי אצ"ל ובין יחידות צה"ל. הספינה נפגעה בירי-תותח ("התותח הירקודש"), שהוצב על החוף, ועלתה באש. פרשת אלטלנה נחשבת לאחת הפרשיות הלוהטות ביותר ב-34 שנות קיום המדינה, וכמה מהמיסמכים החסויים, המתפרסמים עתה, מטילים אור חדש על פרשייה זו.

ראשון המיסמכים הוא מיברק מוצפן, ששיגר מפא"רס ב-15 ביוני, נשיא המדינה הזמני, הר"ר חיים וייצמן, אל שר החוץ בממשלה הזמנית, משה שרתוק (שרת), וזה תוכנו:

"עיתונים מדווחים על שתי אוניות שעזבו את מארסי עם עולים צעירים ונשק. עלינו להמשיך ולשמור על קיומה של הפסקת האש ותנאיה, אחרת נואשם בהסגת החוק הבינלאומי. דבר זה יזיק למצבנו הכללי, אני משוכנע שאתה תדאג להתנהגות הולמת של כל נציגינו בכל מקום. חיים וייצמן." ביוני 1948, ירשה ברודוס ממשלת ישראל בראשותו של ראובן שילוח, וניהלה משאומתן עם מותחן האו"ם למזרח-התיכון, הרוזן פולקה ברנדוט.

הרוזן ברנאדוט (משמאל) עם עוזרו בירושלים זכויות רוחניות בירושלים

במדינת ישראל הואצלו סמכויות הפירסום של המיסמכים הגנוזים לגנני המדינה, מנהל גינון המדינה.

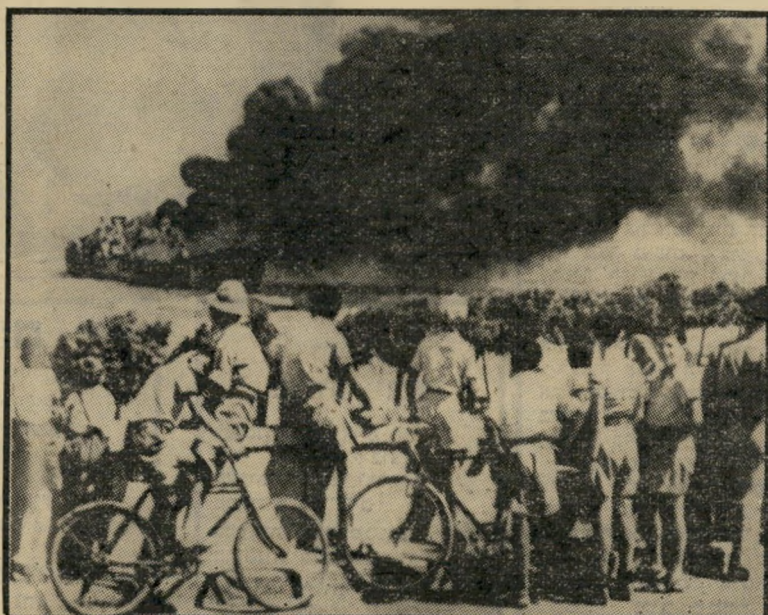
השבוע פירסם גנני המדינה כרך ראשון של תעודות ומכתבים של משרד החוץ מאי - ספטמבר 1948, שבו 558 תעודות, מכתבים ודו"חות, המשתרעים על פני 659 עמודים.

מיסמכים אלה חושפים כמה מהפרשיות הנודעות של מלחמת העצמאות:

● שרת על אלטלנה

בשעות הערב של ה-11 ביוני 1948, שעות ספורות אחרי שנכנסה לתוקפה הפסקת האש בארץ-ישראל, הפליגה מגמל פורט דה-בוק בצרפת הספינה אלטלנה, כשעל סיפונה כ-900 עולים וכמות גדולה של נשק ותחמושת. העולים - רובם צעירים יוצאי-צבא - רוכזו ואומנו על-ידי אצ"ל באירופה. הנשק סופק ברובו על-ידי הרשויות בצרפת. בעיקבות מגעים בין נציגי אצ"ל ומשרד החוץ הצרפתי.

כשהתברר שהספינה עומדת להגיע לחופי הארץ, נפתח משאומתן בין נציגי הממשלה הזמנית וראשי אצ"ל, שנסב על מקום הורדת האנשים ועל יעודו של הנשק.

"אלטלנה" כוערת בחוף תל-אביב, ברנאדוט שיבח את התנהגותו"

המזכיר פארוק
הפון קיטר טרב

שניהל במקביל מו"מ עם הממשלה הערבית.

על פגישה שערכו אנשי הממשלה הישראלית עם הרוזן ברנדוט, ואשר נסבה על פרשת אלטלנה, כתב ראובן שילוח בדו"ח למשה שרתוק (שרת). המכתב מסווג - מקור: 130.02/2424/20, ותאריך הוא 22 ביוני 1948.

קטעים ממכתבו של שילוח מובאים כאן:

"בדרך משדה-התעופה למלון סידרתי את העניינים כך שנסעתי במכונית יחד עם (ראלף) באג'ן, סיפרתי לו את פרשת האצ"ל, ונתברר לי כי עד שבאנו אנחנו לא הגיע אליהם שמץ מכל מה שקרה בארץ, מלבד שקיבלו מברק דחוף מבונדה, לפי המבקש שהרוזן יבוא מייד לתל-אביב. לפי עצתו של באג'ן החלטתי להביא את עניין האצ"ל לידיעת הרוזן בלי כל דיחוי.

"מייד לאחר שהגענו למלון, נפגשנו עם הרוזן והצגנו לפניו את הדברים ברוח מיכתב לבונדה. הרוזן הביע צער על הדם שנשפך ועל הקשיים שממשלת-ישראל נתקלת בהם, אולם שיבח את התנהגותנו ואמר כי התנהגותנו זו תוכיח לעולם כולו, כי אנו ממשלה העומדת בדיבורה, אשר יש לה כוח לנקוט גם באמצעים דרסטיים בשעת הצורך..."

"לאחר ארוחת הערב נפגשנו לשיחה נוספת... מסתבר כי בין שיחתנו הראשונה לארוחת-הערב הספיק לאדאס** למסור לרוזן גירסתו הוא על פרשת האצ"ל והי (המשך בעמוד 56)

* תורד בונדה, קולונל בצבא שוודיה - ראש-מטה משקיפי-הא"ם בארץ-ישראל עד יולי 1948.

** אלכסיס לאדאס - איש צוות משקיפי-הא"ם בארץ-ישראל.